

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 1 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Hakukohteen nimi: Yhteiskunnallisen muutoksen kandiohjelma

Kokeen päivämäärä ja aika: 22.5.2018 klo 10.00–15.00

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.

Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абгд...).

Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemesta syntymäaikasi.

Kirjoita henkilötiedot kaikille sivuille

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.

Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 2 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

wvc

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 3 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

- Tarkista, että saamassasi koenipussa on kansilehden ja ohjesivujen (sivut 1-4) lisäksi:
 - kirjallisuusosio (sivut 5-11)
 - aineisto-osio (sivut 12-30)
 - erilliset liitteenä olevat aineistot 1-4 (19 s.)
 - yksi ruutupaperiarkki omia muistiinpanoja varten (konseptipaperi)
- Tarkista, että olet kirjoittanut nimesi ja henkilötunnuksesi kaikkiin vastauslomakkeisiin
- Vastaa tehtäviin ytimekkäästi ja koekirjallisuuden ja/tai aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.
- Kirjoita vastauksesi
 - suomeksi. Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
 - kirjoita kukin vastaus sille varattuun tilaan. Arvostelija ei huomioi merkintöjä, jotka ovat vastaukselle varatun tilan ulkopuolella.
 - lyijykynällä ja selvällä käsialalla. Arvostelija tulkitsee tulkinnanvaraiset merkinnät vähiten pisteitä tuottavan vaihtoehdon mukaisesti.
- Älä kirjoita vaihtoehtoisia vastauksia. Jos kirjoitat vaihtoehtoisia vastauksia, arvostelussa huomioidaan vain vastaus, josta saat vähiten pisteitä.
- Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa. Olet saanut yhden arkin ruutupaperia. Voit tarvittaessa pyytää lisää ruutupaperia valvojalta.
- Pidä koemateriaalisi niin, että lähelläsi istuvat hakijat eivät pysty katsomaan vastauksiasi ja merkintöjäsi.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0-36. Osa-/tehtäväkohtaiset pisteet on ilmoitettu osan/tehtävän kohdalla. Valinnan edellytyksenä on, että kirjallisuuskokeesta tulee saada vähintään 8 pistettä ja aineistokokeesta vähintään 11 pistettä. Mikäli kirjallisuuskokeen pistemäärä on vähemmän kuin 8 pistettä, aineistokoe jätetään arvostelematta.

Jos haluat valvojan huomion

Jos haluat valvojan huomion, niin nosta kätesi. Valvoja tulee luoksesi. Kerro asiasi valvojalle hiljaisella äänellä.

Jos haluat käydä vessassa

Voit käydä vessassa valvojan saattamana. Valvoja saattaa vessaan vain yhden kokelaan kerrallaan.

Useimpien koesalien läheisyydessä on vain kaksijakoisen sukupuolijärjestelmän mukaisia vessoja. Tämän vuoksi sinua vessaan saattavan valvojan on oltava miespuolinen, jos haluat käydä miehille tarkoitettussa vessassa, ja naispuolinen, jos haluat käydä naisille tarkoitettussa vessassa.

Jos haluat käydä vessassa, toimi seuraavasti:

1. Tarkista, että koesalissa on vähintään kaksi valvojaa ja että vähintään yksi valvojista on sellainen, joka voi saattaa sinut vessaan. Jos nämä ehdot eivät täyty, odota, että tilanne muuttuu.
2. Käänä esiin tämän kansilehti- ja ohjesivunipun sivu 2, jossa on isolla fontilla merkintä WC ja nosta sitten nippu pystyyn teksti itsestäsi poispäin siten, että valvoja huomaa sinut ja tulee luoksesi. Odota kärsivällisesti. Valvoja ei välttämättä voi saattaa sinua vessaan heti. Valvoja ei myöskään välttämättä vie kokelaita vessaan samassa järjestyksessä, jossa kokelaat ilmoittivat tarpeestaan käydä vessassa.
3. Kun valvoja antaa sinulle merkin, kerää koepaperisi konseptiarkin sisälle ja jätä nippu pöydälle ja seuraa valvojaa vessaan.

Kun aiot palauttaa koepaperit

Kun aiot palauttaa koepaperit, järjestä paperit konseptiarkin sisälle samaan järjestykseen, jossa paperit sait.

Kun lähdet palauttamaan koepapereita, ota mukaasi kaikki tavarat, jotka olet istumapaikalle vienyt, jotta sinun ei tarvitsisi palata noutamaan kyseisiä tavaroita.

Palauta kaikki saamasi koepaperit, myös suttupaperit, salin etuosassa olevalle valvojalle.

Palauta kaikki paperit, vaikket olisikaan tehnyt joitakin tehtäviä tai mitään tehtäviä. Todista henkilöllisyytesi, kun palautat paperit. Muista koepaperinipun kansilehden allekirjoitus. Kokeeseen osallistuminen ja koepapereiden palautus merkitään palautuksen yhteydessä osallistujalistaan kokeen valvojan toimesta. Tarvittaessa saat kokeen valvojalta erillisen todistuksen valintakokeeseen osallistumisesta.

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 10 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Kysymys 2

Kerro lyhyesti (annettuun tilaan) miten pääsykoekirjassa on määritelty seuraavat käsitteet; anna esimerkki. **Älä kirjoita viivojen ulkopuolelle!**

1. Biopiratismi (biopiracy) (1 p.)

2. Kansalaistiede (citizen science) (1 p.)

3. Suostumuksen tuottaminen (manufacturing consent, Edward S. Herman & Noam Chomsky) (1 p.)

4. Globaali kansalainen (global citizen) (1 p.)

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 11 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

5. Glokalisaatio (glocalization) (1 p.)

6. Aika-tila tiivistyminen (time-space compression) postmodernin ehtona (David Harvey) (1 p.)

7. Kilpajuoksu pohjalle (race to the bottom) (1 p.)

Älä kirjoita viivojen jälkeen!

Teknisiä merkintöjä: YHT

Sivu: 12 (30)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Aineistokysymykset

Aineisto 1

Katkelma Olavi Paavolaisen jatkosodan ajan päiväkirjasta *Synkkä yksinpuhelu: päiväkirjan lehtiä vuosilta 1941–1944* (1946).

Aineisto 2

SA-kuva-arkiston valokuvia sotatoimialueelta jatkosodan vuosilta 1941 ja 1942. Pääosa kuvista on tiedotuskomppanian valokuvaajien ottamia. Alkuperäiset kuvatestit ja päiväykset ovat Sota-arkiston merkintöjen mukaan, suluissa lisätietoa.

Aineisto 3

3 a: kuvio lämpötila-anomaliasta 1900–2016 (Temperature anomalies) (Antti Lipponen 2017)

3 b:

- kuvio maailman bruttokansantuotteen (BKT) kehityksestä 1950–2008 (Angus Maddison 2010)
- maailmankartta bruttokansantuotteesta per henkilö vuonna 2016 (GDP per capita, 2016) (Maddison Project Database 2018)
- maailmankartta ekologisesta jalanjäljestä vuonna 2013 (Ecological footprint per capita) (Global Footprint Network 2018)
- kuvio aika ja maapallon väestön uudet miljardit (Time for global population to increase by one billion) (History Database of Global Environment, UN World Population Prospects (2015 revision), UN Medium Project (2015 revision))
- kuvio maapallon ilmakehän hiilidioksiditasosta 1000–2018 (Global CO2 levels) (2 Degrees Institute 2018)

Aineisto 4

- vastamainokset Final Air (Voima 2007), Foolaenso (Voima 2011) ja Nest Spoil (Voima 2009) sekä
- tiedote ylikulutuspäivä (WWF Suomi ja ympäristöministeriö 2.8.2017)

S I N I S E N K U K A N M A A

Väinö Kaukoselle

27. 8. Tänään ylitämme vanhan rajan! Autonkuljettajaa myöten olemme kaikki täysin tietämättömiä matkareitistä, jopa siitäkin kohdasta, missä tulemme ylittämään Punaisen Hämärän Maan rajan . . . Rajavartioiden vanha tuttu Enckell on tosin horjumattoman rauhalliseen tapaansa vakuuttanut: »Olkaa huoletta, minä tunnen kyllä rajan tällä kohtaa.» Emme kuitenkaan oikein usko häneen, vaikka hän perin varmana kiipeäkin kuljettajan viereen kuorma-automme ohjaushytettiin. Me muut hytisemme manttelista ja ylöskäännytyistä kauluksista huolimatta syksyä muistuttavan varhaisaamun vihlaisevassa kylmyydessä auton lavalla. Kiväärinpiippu pyrkii kohmettamaan käsiä. Hytisemme ehkä myös jännityksestä. Kohta on automme syöksyvä tuntemattomaan rajakorpeen.

Meille on ensimmäisen kerran annettu mukaan venäläisiä karttoja, joiden vaikeasti tulkittavat merkit saavat retken tuntumaan entistäkin salaperäisemmältä. Auto vaappuu, kolisee ja rämisee Leppäniemestä Suojoen asemalle johtavaa tietä. Vasemmalla näkyy poltettu asemarakennus ja sen edessä riekaleiksi ammuttu panssarijuna. Sitten tie painuu soiseen metsään. Alamme odottaa rajaviivan historiallista ylitystä . . . Vaistomaisesti huomaa puristavansa polvien välissä sojottavaa kiväärinpiippua niin, että rystyset valkenevat.

Suoraan edestä päin paistava vihlovan kirkas syysaurinko häikäisee silmät niin, että minkäänlaista tähystystä on turha yrittää suorittaa. Säteet säihkyvät monivärisinä kosteutta huokuvan korven höyryävissä usvissa ja saavat kolonnien muodottomaksi liejuvir-

raksi rikkoman tien loistamaan häikäisevien peltilevyjen lailla. Tien syviin uurteisiin on heitetty kasottain kuusenhavuja, joiden synkkä hautajaistuoksu lemahtaa sieraimiin. Puiden takaa häämöttää kumman korkeita ja kekomaisia, mullasta ja risuista tehtyjä korsuja, aivan erilaisia kuin aikaisemmin näkemämme.

Rupean lopulta väittämään, että jotakin on nyt vinossa. Tämä maisema ei kerta kaikkiaan enää voi olla Suomen puolta. Miksi — sitä en voisi selittää. Mutta vaisto alkaa sanoa, että »ilmassa» on yhä ahdistavampi vierauden tuntu. »Pojat», väitän yhä kiivaammin, »uskokaa pois, olemme varmasti jo ryssän puolella!» Istumme hiljaisina, rystyset valkoisina; tupakat jäävät sytyttämättöminä suupieliin. Jospa tie edes hetkeksi nousisi mäen tapaiselle! Miten vapauttavan vaikutuksen tekisi nyt pieninkin näköala. Auto kolisee, vaappuu, huojastelee . . . Sitten sukeltaa äkkiä soisen aukeaman takaa näkyviin auringossa kylmän sinisenä välkkyvä jättiläisjoki. Suojoki! — se on ilman muuta selvää. Luulen suorastaan kiljaiseeni tuon nimen muille. Olemme kartan mukaan jo seitsemisen kilometriä Neuvostoliiton puolella! Olemme sivuuttaneet rajan sitä huomaamatta!

— — —

Rajanylityksen jälkeen emme ole nähneet yhtään ihmistä. Typötyhjä on myös ensimmäinen rajantakainen kylä. Vain erään ikkunan takana näkyy elämän merkinä kitukasvuinen palsami.

Mutta miten sävähdyttävä ja taiteellista silmää ihastuttava onkaan kylän maalauksellisen harmaa, sataprosenttisesti rajakarjalainen arkkitehtuuri. Nämä talot ovat tuttuja jo lapsuudesta saakka kirjoista, jotka ensinnä kertoivat Kalevalan löydön kiehtovaa historiaa. Ne ovat tuttuja myös suomalaisen taiteen suuruudenkauden, vuosisadan lopun »karelianismin», luomuksista — Gallen-Kallelan, Halosen, Järnefeltin, Blomstedtin ja Sparren maalauksista ja etsauksista. Niiden seinien sisällä syntynyt elämäntyö on innoittanut Eino Leinoa ja Juhani Ahoa; niiden ympärillä leviävän maiseman korpironous on soinnut Sibeliuksen varhaisista sinfonioista!

Suomalainen kulttuuri-ihminen saapuu näihin kyliin Suomen sivistyksen merkkimiesten ylevässä seurassa. Onko Itä-Karjala — aikoinaan Suomen taiteen Sinisen Kukan maa — nyt muuttu-

massa myös poliittiseksi realiteetiksi? Esteettien ja romanttisten etsijöiden edellä ovat nyt kumisleet suomalaisen sotilaan askeleet.

— — —
Perillä Tšalkissa kello 8.30. Komppanian loppujoukko saapuu iltapäivällä. Toraileva, ärtynyt ja riidanhaluinen kausi on nyt selvästi ohi. Kaikki ovat virkistyneitä ja kuin uusia ihmisiä. Teltojen ulkopuolelle on kyhätty jonkinlainen ravintola, jonne Capitano kutsuu Enckellin ja allekirjoittaneen. Tavallisesti poikamaisen arkinen Capitano tunnustaa, että hänetkin on vallannut karjalaisen romantiikan tunnelma, mikä selittää seuran valinnan. Nythän aukeavat Paavolaisen kynän luvatus maat, ja hän odottaa minulta paljon. Enckelliltä hän taas haluaa saada tietoja tämän kuuluisista raja-vaelluksista, joista »Pohjolan vartio»-teos niin tenhoavasti kertoo.

Nautin väkevästi tilanteen harvinaisuudesta. Ensimmäinen nocturno vihollismaassa. Lakkaamatta on muistutettava itselleen, miten etäisessä ja vieraassa maanääressä nyt olemme. Yö on kylmä ja kimmeltävän musta. Järvi on täynnä mustaa sumua ja kiiluvia tähtien kuvajaisia; tuntuu kuin voisi niitä kädellään poimia vedestä rantakelojen välissä. Ja loistavan, kiiltävänmustan yömaiseman päällä säihkyvät tähtien keskellä revontulet! Herooinen, arkaainen, sota- ja erämaaballadi. Hymähdän kesken kaiken huomatessani ajatelleeni: mikä loistava kehys pateettiselle Suur-Suomi-hymnille.

28. 8. Tutkimassa ja filmaassa Tšalkkia. Oi, näitä Kauko-Karjalan taloja! Niitä voi rakastaa kuin jotakin vanhaa säveltä tai lapsena kuultua satua.

Koskaan ei eräs kirjallisuushistoriallinen seikka ole minulle aikaisemmin niin selvästi valjennut kuin tänä päivänä täällä: Missä olisi vanha kansanrunous voinutkaan säilyä muualla kuin juuri t ä l l a i s i s s a taloissa. Ne ovat oikeita kotipesiä — hautovia, hedelmällisiä, »vanhatestamentillisiä». Runo on ollut kuin säilöttyinä niiden arkkitektonisissa umpioissa ja suljetuissa rakennuskomplekseissa. Tuvat, kamarit, tallit, navetat, ladot, vieläpä joskus kaitotkin ovat kaikki saman katon alla. Talvella, pyryn piestessä harmaita seiniä, ei askareiden takia tarvitse astua askeltakaan rakennuksen ulkopuolelle. Eläinten lämmin ja hedelmällinen haju liittyy

päivän jokaiseen hetkeen. Lämpö uhoon suurista uuneista, heinä tuoksuu ullakolla, »karsinan» ja »šintšon» askelmat johtavat hämääseen ja eristäytyneisyyteen... Salaperäiset portaat eri kerrosten välillä ovat kuin puuttuvia renkaita vaiston ja tiedon, animaalisien ja intellektuaalisen elämän välillä: Haltia asustaa talon alakerrassa ja Jumalan Äiti sen yläkerrassa, Satu liikkuu karsinassa ja Tieto pirtin viiden ikkunan päivänvalossa... Sotasankareista muodostui täällä filosofoja ja tietäjiä, aktiivisen toiminnan ja tahdon miehistä liian kodikkaiden ja uuvuttavien liesisavujen huumaamia oraakkeleita. Eepoksesta tuli maailmankuvan tulkki ja ongelmallinen, syntyjä syviä mietiskelevä runoelma.

Ei tarvitse muuta kuin nähdä nämä talot käsittääkseen, miten järjetön ja konstruoitu on Jalmari Jaakkolan ja koko AKS:läisen tiedemieskoulukunnan muotiin tullut, kouristuksenomainen yritys selittää Kalevalaa historiallisena tapahtumasarjana ja Suomen sotaisen, jopa feodaalisenkin muinaisuuden todistuskappaleena.

Illalla kiertelee telтта-alueella yhä itsepintaisempi huhu Viipurin valtauksista. Saksalaiset ovat Tallinnassa. Elämä on nykyisin yhtä jännitystä täynnä.

Sataa toivottomasti, ja tykistö ampuu koko yön.

29. 8. Iltasaikkaa joudessamme kuulen Capitanolta sävähdyttävän uutisen: Kivennapa, kotiseutuni, on vallattu! T ä ä l ä k ö minun oli se kuultava... Uutisessa on jotakin niin epätodellista, että en ensi alkuun ole sitä käsittää. — Vasta yön hiljaisina tunteina kipinävahtina toimiessani herään hitaasti tajuamaan Kivennavan valtauksen henkilökohtaisen merkityksen. Talvisodasta saakka sen yllä levännyt kummitusmaisen epätodellisuuden verho alkaa hitaasti hajota.

30. 8. Löydän sopivan työskentelypaikan viljelyspäälliköiden asuman talon yläkerrasta Tšalkissa. Sikäläiset lotat lupaavat lisäksi ottaa minut muoniinsa. Kirjoitan yhtä mittaa kymmenen tuntia.

Vasta illalla kuulen, että Viipuri on vallattu. Istun parhaillaan väsymyksestä turtana luhdin portailla lepuuttaen silmiäni sinertävään usvaan kietoutuneessa kylänäkymässä, kun eräs viljelysupseereista ilmoittaa tapahtumasta. — Yöllä jälleen kipinävahtina. Monipäiväinen sade on kastellut teltat likomäriksi, joten lämmitystä on vuorotellen hoidettava yöt umpeensa.

Mutta miksi ei asukkaita vielääkään ala ilmestyä takäläisiin kyliin? Missä ovat kansanjoukot, jotka tervehtisivät meikäläisiä »vapauttajina», kuten nykyinen kansainvälinen sotatermi kuuluu? Hampaanleikkim...

Sananmukaisesti ainoa alkuasukas näillä seuduilla on ylettömän koreaksi, suorastaan Juhani Ahon Šemeikkaa muistuttavaksi kuvailtu Juho Ignatjev. Häntä pidetäänkin sellaisena harvinaisuutena, ettei hänelle ole katsottu tarpeelliseksi antaa edes suomalaista leipäkorttia, koska sotilaat ympäröivät hänet herkuilla saadakseen nähdä edes yhden elävän aunukse-laisen!

Mitä kauemmin täällä oleskelen, sitä enemmän alkaa mieltäni painaa sekä se kyvyttömyys että myös h a l u t t o m u u s ymmärtää tšekäläistä elämää, mitä ei vain tavallinen sotilas ja työkomppanian mies, vaan »valistuneet» upseerit ja lotatkin osoittavat. Hanga-tessaan lysolilla ja sterisolilla »ryssänhajua» ulos taloista he tuntu-vat desinfioivan myös omat sielunsa kemiallisen puhtaiksi kaikesta mielikuvituksesta. He näkevät vain köyhyyttä ja sääliä primitiivisyyttä siinä, mikä kuitenkin on yhtä paljon todistus perinnäis-tapojen elävästä voimasta.

Mitä vaarallisin käsitys itäkarjalai-sista »ryssinä» ja »ali-ihmisinä» on jo täyttä kyytiä muodostumassa. Vihalla ja suvaitsemattomuudella myrkytetty AKS:läisen heimo-aatteen nurja puoli alkaa paljastua koko irvokkuudessaan.

Ilmiö avaa peloittavia perspektiivejä meikäläisten kyvystä hallita näitä valloittamiamme alueita.

2. 9. Sairas, kuumetta. Työstä ei tahdo tulla mitään, sillä mie-lessäni kiertelee vain kamalia ja synkkiä aiheita. Niiden propaganda-arvo olisi varsin kyseenalainen. Makaan kovalla hon-kaisella penkillä, ja silmäni harhailevat kattoon liimattujen neu-vostokarjalaisten suomenkielisten sanomalehtien otsakkeissa... Joskus tuntee tulevansa kuin sekapäiseksi tästä ympäristön merkil-lisestä kaksinaisuudesta.

Vain vaimeasti olen jaksanut todeta sellaisia suurtapahtumia kuin Aunuksen kaupungin valtaus ja Syvärin saavuttaminen. Saksalaiset ovat saapuneet Nevalle, ja Leningradin saarroitus on alkanut.

11-19. 9. Ensimmäinen lomamatka. Odottamaton ja sielullisesti täysin valmistumaton lähtö, aiheena äkkiä ilmaantunut autokyydin mahdollisuus Joensuuhun saakka.

Menomatkan mielenkiintoisin havainto on, kuinka koko elämä on siirtynyt rintaman mukana Itä-Karjalaan. Rintaman ja vasta Moskovan rauhan rajalta alkavan »kotiseudun» välillä leviää nyt äärettömän laajaksi muuttunut ei-kenenkään-maa. Siinä ei ole joukkoja, eikä siinä vielä ole siviiliasukkaita... Miten kouristavia ovatkaan nyt kaikki suuret ja kuuluisat taistelumaastot Aittojoella, Ägläjärvellä ja Tolvajärvellä hautoineen ja raiskattuine metsineen. Tien varrella näkyy saksalaisilta unohtunut kilpi: *Berlin 2 000 Kilometer*. Tulo monen kuukauden jälkeen oikeaan kaupunkiin, Joensuuhun, vaikuttaa häkellyttävältä.

PM:n kuuluisassa »A»-makuuvaunussa Helsinkiin. Helsingissä sekavia, ärtyneitä, päämäärättömän kiireen täyttämiä päiviä. Vessä sairautta ja kuumetta, mielessä tyytymättömyyttä ja kritiikkiä sekä kotirintamaa että itseään kohtaan. Laihaa lohdutusta antaa ajatus, että tapaukseni ei ole suinkaan ainoa laatuaan. Tiedetäänhän yleisesti, miten »mahdottomia» rintamalta tulevat lomalaiset ovat, yrittäessään muutamana kiireisenä päivänä ottaa siviilielämästä mahdollisimman paljon irti, ja miten vaikeata heidän on sopeutua kotirintaman henkeen, ajatteluun ja oloihin.

Paluumatkalla yllättävä käänne Mikkeliissä. Tapaan Tiedoitusosastolla Martti Haavion, joka kaunopuheisesti kuvailee Aunuksen maisemien runollisuutta ja suomalaisten etenemisen mahtavuutta, minkä 1. Ttus.K. on saanut todeta, seuratessaan voittoisan kenraali Talvelan jälkiä. Ja sitten hän äkkiä saa leimahduksen: »Mitä hemmettiä sinä kuhnit siellä erämaassa — tule Nurmoilaan minun komppaniaani! Siellä tarvitaan juuri kulttuurireportteria. Juuri sellainen minulta on puuttunut, enkä itse ehdi nykyisin paljonkaan kirjoittaa. Tosin on minulla yksi hyvä sotareportteri, yliveto kaikista, ja se on Gunnar Johansson, mutta hän on ruotsinkielinen. Minä puhun heti asiasta Lehmukselle, Tiedoitusosaston päällikölle.» — Asia järjestyy käden käänteessä, vaikka toistaiseksi siirtoni on vain komennuksen luontoinen.

Viimeinen siviili-illallinen ravintola Suur-Savossa. Radio kertoo, että itse Kiev on vallattu. Karjalan korvet kangastavat silmiäni edessä. Suot, vaarat ja metsät. Tuttu, humiseva yksinäisyys ympäröi jo minut . . . Helsinki ja koko siviilimaailma tuntuu vain tynnyriltä unennäöltä.

20. 9. Haavion autolla huikea matka Mikkelistä Nurmoilaan.

Moskovan rauhan rajan ylitys Kiteellä: palanutta metsää, palaneita, jättiläiskokoisia betonibunkkereita, raivauksen alaisina olevien miinakenttien räjähtelyä. Mieleeni syöpyy kahden haavoit-

tuneen, kuorma-auton lavalla kyhjäyttävän punaupseerivangin ylpeä pidättyväisyys yrittäessäni keskustelua. Etsimättömästi tulee mieleeni viimeinen välähdys Neuvostoliiton matkaltani: Odessan ylpeän uhmaava satamamiliisi. Vanhan rajan ylitys Manssilassa. Rannaton Laatokka leimauttelee tinanvärisiä salamoita mahtavien bunkkerirakennelmien takana. Sitten syöksyy automme Neuvostoliiton puolelle . . . Harmaa väri ja itäkarjalainen rakennustyyli tulevat Rajakonnussa heti rajan ylitettyämme vastaan. Neuvostoliiton puoleinen maantie on vuoroin paksua lentohiekkaa, joka kuulemma oli muodostua tuhoisaksi eversti Laguksen tankeille, vuoroin päällystetty valtavilla mukulakivillä. Miten tuttua tämä maisema onkaan kannakselaiselle. Hetkittäin voisi kuvitella kiitävänsä Terijoen ja Kellomäen välistä viertotietä.

Vaikka olenkin jo valmis ihastumaan kaikesta, on Aunuksen mahtavan jokivarsiasutuksen ilmestyminen näkyviin henkeä salpaava näky. Lähes kolmekymmentä kilometriä samaa kylää, samaa

Aineisto 2. SA-kuva-arkiston valokuvia sotatoimialueelta jatkosodan vuosilta 1941 ja 1942. Pääosa kuvista on Tiedotuskomppanian valokuvaajien ottamia. Alkuperäiset kuvatestit ja päiväykset Sota-arkiston merkintöjen mukaan, suluisa lisätietoa.

Material 2. SA-bildarkivets fotografier från operationsområdet under fortsättningskrigets år 1941 och 1942. Huvuddelen av fotografierna har tagits av Informationskompaniets fotografer. Ursprungliga bildtexter och datum enligt Krigsarkivets anteckningar, tilläggsuppgifter i parentes.

Kuva 1. Karjalaisukko selostaa kartalta maastoa suom. upseerille. Kiimasvaara 1.7.1941.

Bild 1. En karelsk gubbe skildrar terräng på karta för finska officerare. Kiimasvaara 1.7.1941.

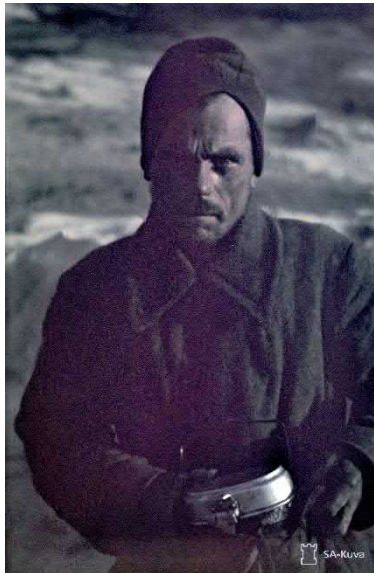

Kuva 2. Tuntematon sotakuvaaja Karjalankadun ja Äyräpäänkadun risteyksessä (takaisinvallattu Viipuri). 3.8.1941.

Bild 2. En okänd krigsfotograf i gatukorsningen Karjalagatan/Äyräpäagatan (återerövrade Viborg). 3.8.1941.

Kuva 3. Propagandajulisteita Viipurissa. 3.8.1941.
Bild 3. Propagandaaffischer i Viborg. 3.8.1941.

Kuvat 4a, 4b ja 4c. Sotavankeja viedään töihin. / Ryssät viedään töihin. Sotavankityyppejä. Alakurtti (Salla) 26.9.1941
Bilder 4a, 4b och 4c. Krigsfångar förs till arbete. / Ryssar förs till arbete. Krigsfångetyper. Alakurtti (Salla) 26.9.1941.

Kuva 5. Saksalaisen 163. divisioonan hautausmaa Pisin kaakkoispuolella Syvärillä. Syväri 2.3.1942.
Bild 5. Den 163. tyska divisionens begravningsplats sydost av Pisi på Syväri. Svir 2.3.1942.

Kuva 6. Komentopaikka Tapio. Syväri 4.9.1942.
Bild 6. Kommandoplats Tapio. Svir 4.9.1942.

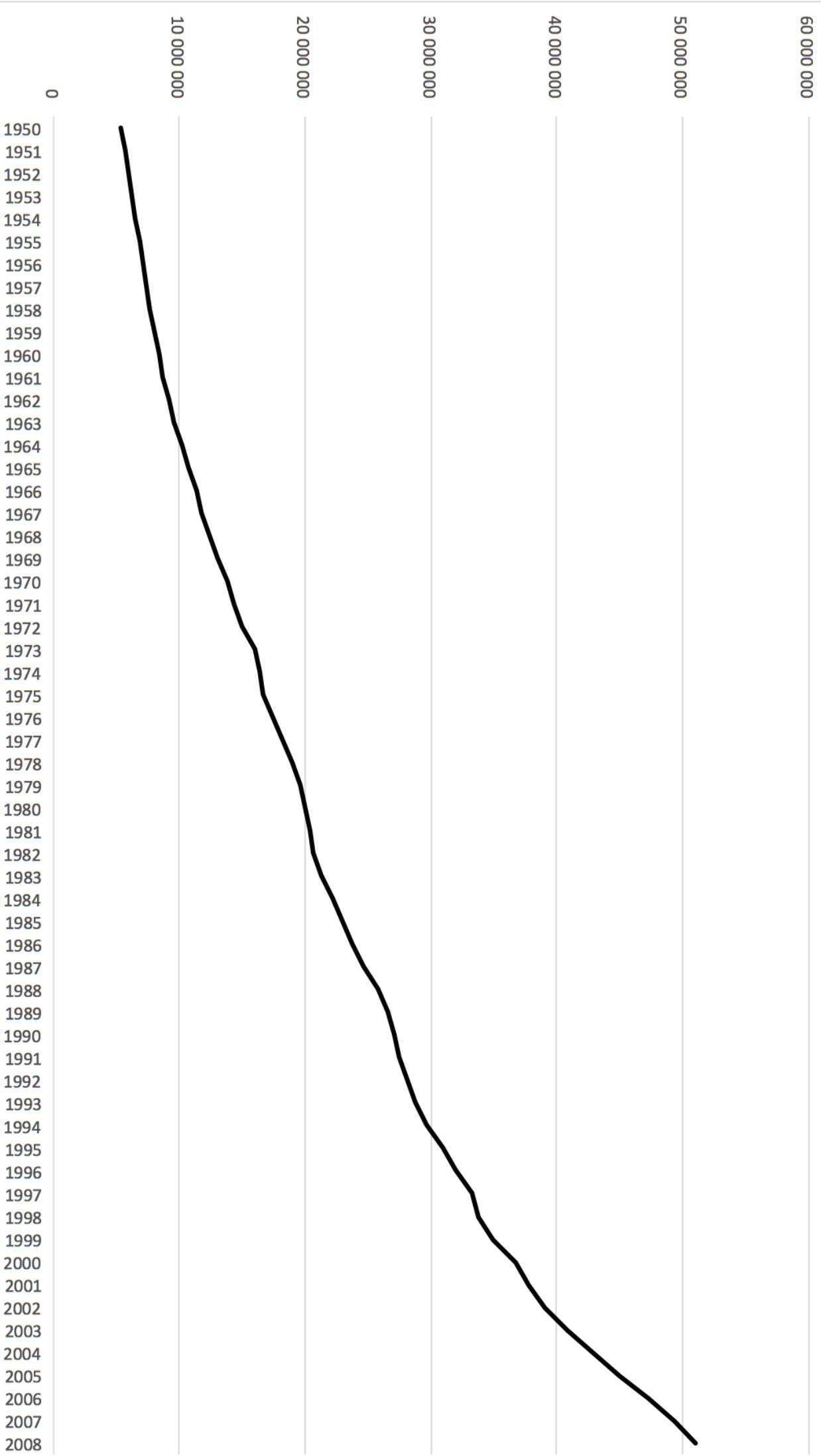
Aineisto 3 a

Temperature anomalies

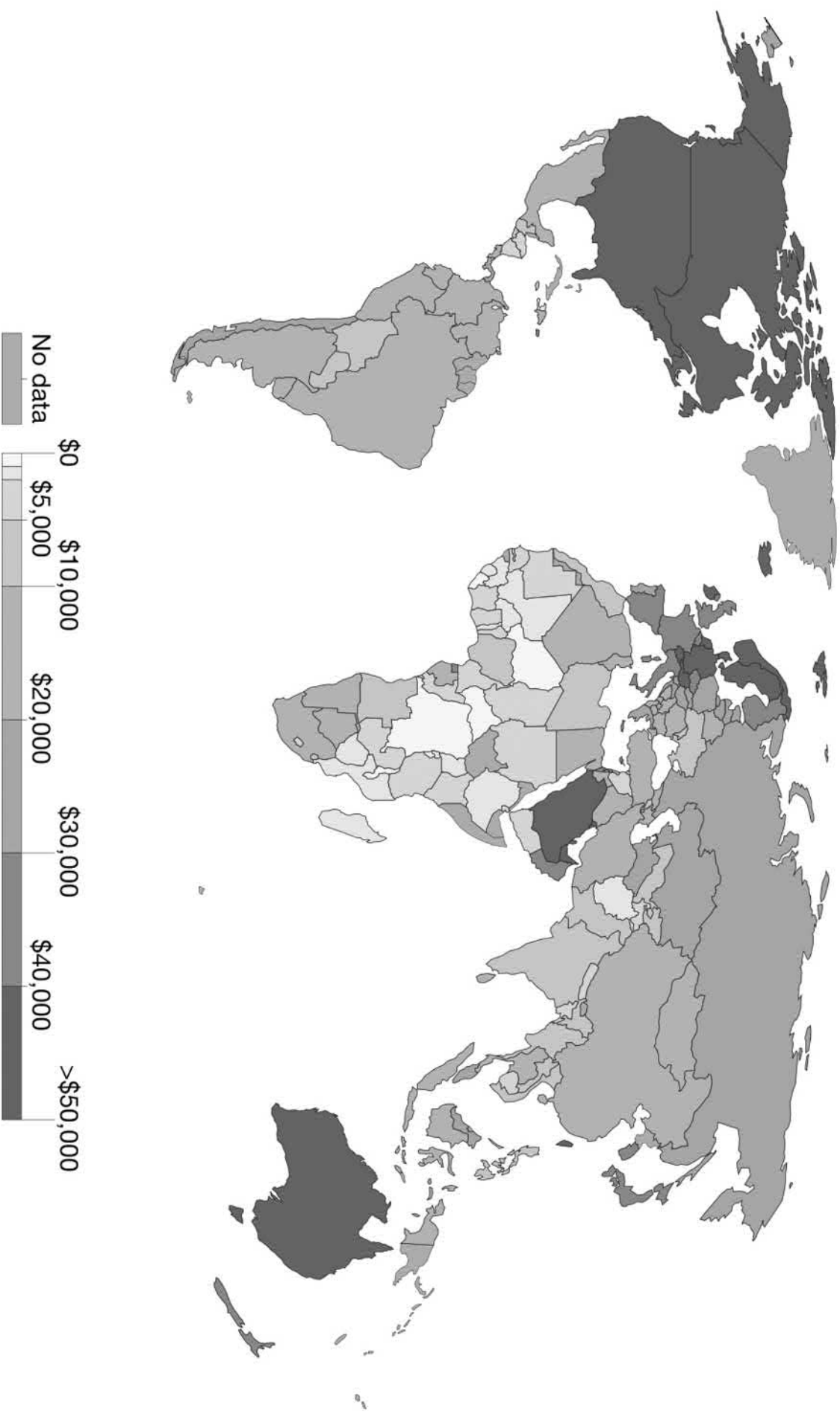
Data source: NASA GISS Surface Temperature Analysis (GISTEMP)
Land-Ocean Temperature Index, ERSSTv4, 1200km smoothing
<https://data.giss.nasa.gov/gistemp/>
Average of monthly temperature anomalies, GISTEMP base period 1951-1980
Antti Lippinen (@anttilip)
License: CC BY 4.0

Koko maailman BKT 1950-2008 (miljoonaa dollaria, 1990)

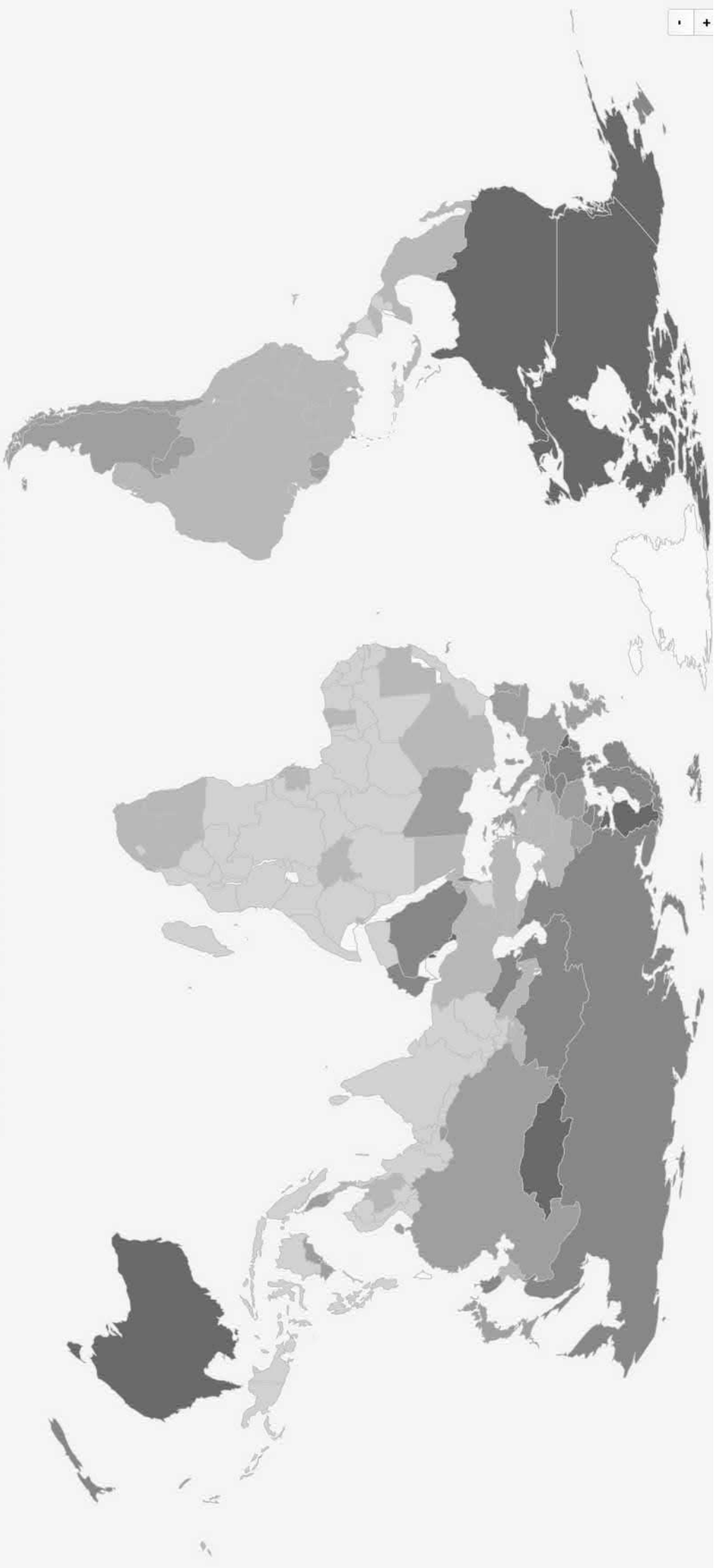
GDP per capita, 2016

Real GDP per capita is measured using US\$, inflation adjusted at prices of 2011. Multiple benchmarks allow cross-country income comparisons.

Source: Maddison Project Database (2018)

OurWorldInData.org • CC BY-SA

ECOLOGICAL FOOTPRINT PER CAPITA

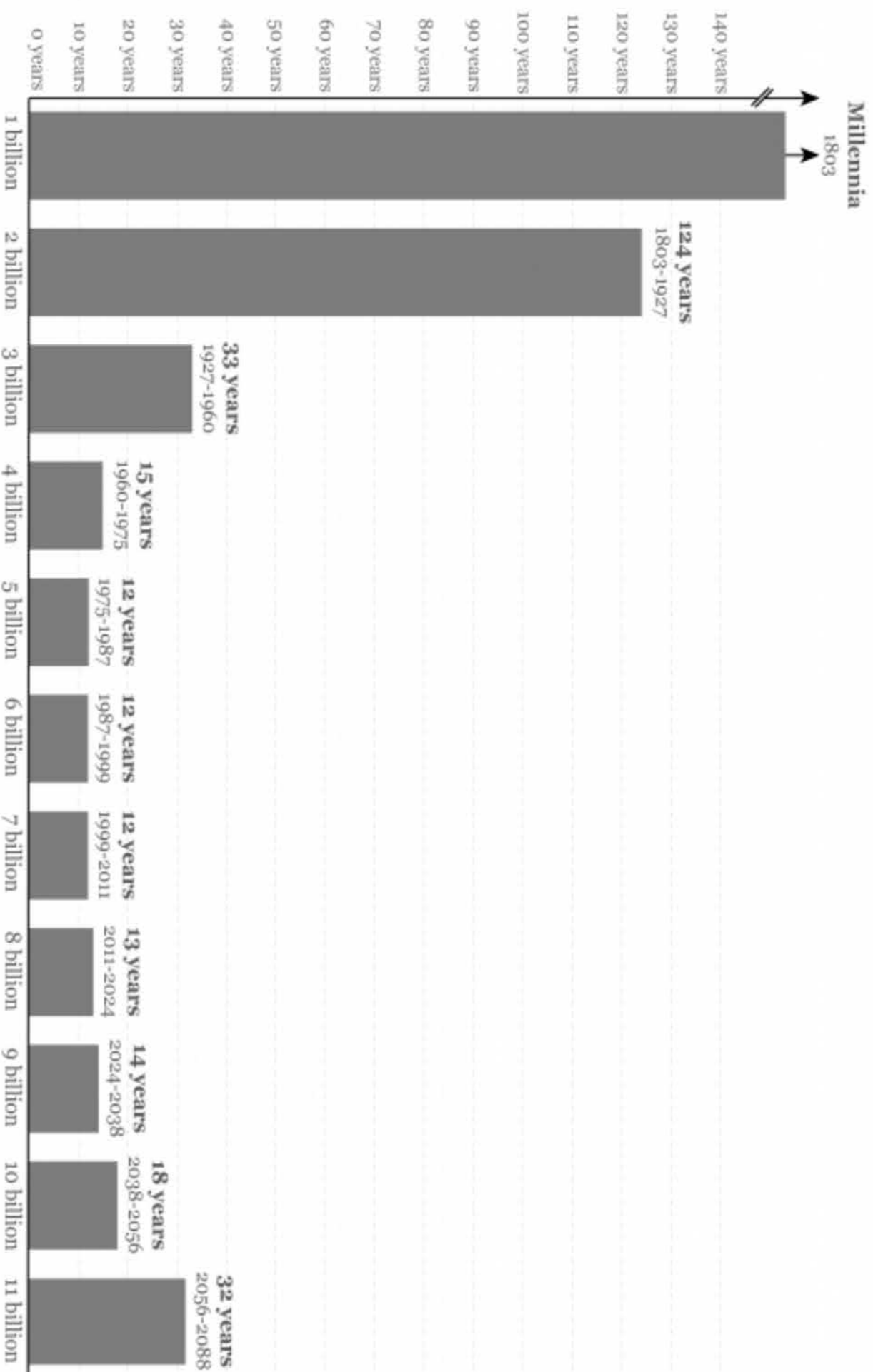
The Ecological Footprint per capita is a nation's total Ecological Footprint divided by the total population of the nation. To live within the means of our planet's resources, the world's Ecological Footprint would have to equal the available biocapacity per person on our planet, which is currently 1.7 global hectares. So if a nation's Ecological Footprint per capita is 6.8 global hectares, its citizens are demanding four times the resources and wastes that our planet can regenerate and absorb in the atmosphere.

ECOLOGICAL FOOTPRINT PER CAPITA OF COUNTRY'S POPULATION (in global hectares)

- > 6.7
- 5.1 - 6.7
- 3.4 - 5.1
- 1.7 - 3.4
- < 1.7

Time for global population to increase by one billion

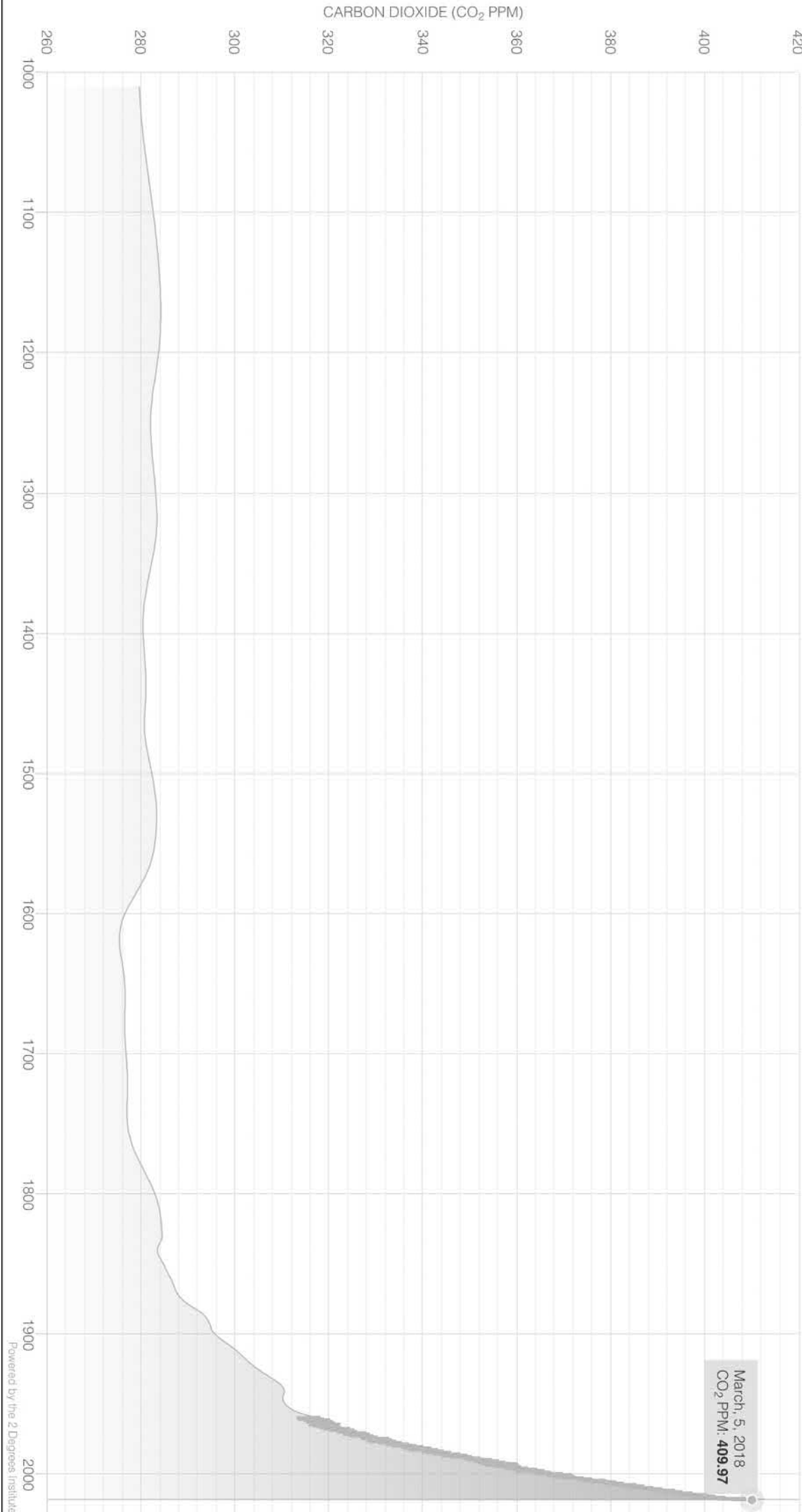
The number of years taken for the global population to increase by one billion. Also shown are the years over which this billion was added. Figures from 7 billion onwards are based on the UN's medium projection to 2100.

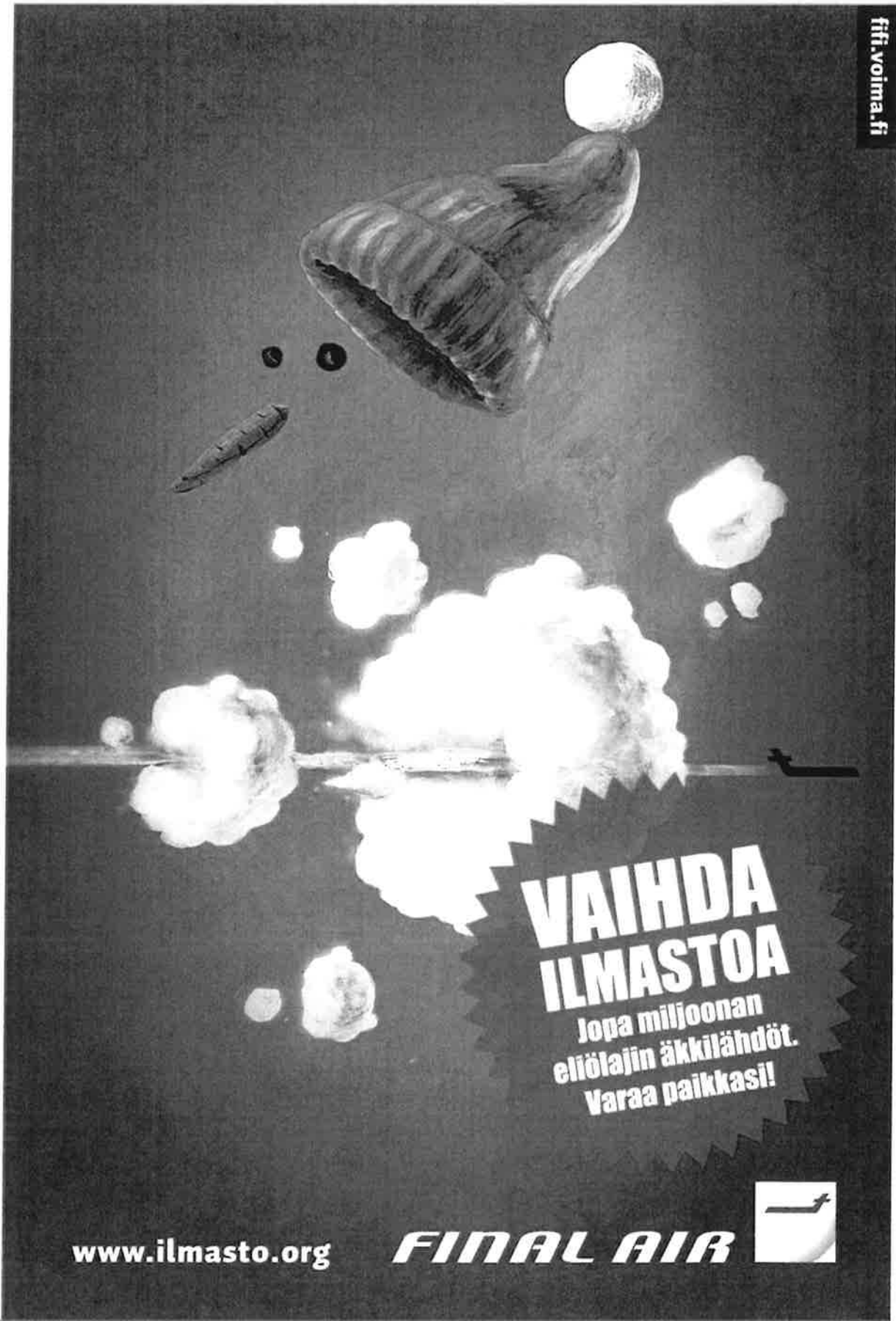
GLOBAL CO₂ LEVELS

Click and drag in the plot area to zoom in

Powered by the 2 Degrees Institute

**VAIHDA
ILMASTOA**

Jopa miljoonan
eliölajin äkkilähdöt.
Varaa paikkasi!

www.ilmasto.org

FINAL AIR

äytä-valikko

fifi.voima.fi

We help save the Brazilian Koalas.

foolænso

We love furry animals, who wouldn't? By getting rid of rainforests and by planting eucalyptus in Brasil and Uruguay instead, we help saving the Latin American Koala population. For those who ask about the displacement of local communities, soil erosion, water shortages, or say there are no Koalas down there, watch us - we'll fly and hang a couple of furballs into the trees for you.

Sademetsä – lähtee kuin palmun alta

Reittivinkki: YTV ja HKL testaavat yhdessä Neste Oilin kanssa uutta linjaa Kaakkois-Aasian palmuöljyplantaaseilta Helsinkiin

Green Die Sell
Täysin puhdasta
ahneutta

NEST SPOIL

Maailman ylikulutuspäivä on tänään – ruoalla merkittävä osuus ympäristökuormasta

WWF Suomi ja ympäristöministeriö tiedottavat

Tänään keskiviikkona 2. elokuuta ihmiset ovat kuluttaneet loppuun maapallon tänä vuonna tuottamat uusiutuvat luonnonvarat. Ylikulutuksen suurimpia syitä ovat ruoantuotanto sekä liikenteen ja asumisen aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt.

Maailman ylikulutuspäivä on se päivä, jona kulutuksemme laskennallisesti ylittää vuotuisen maapallon luonnonvarojen kestäväen käytön. Ylikulutuspäivän ajankohta perustuu Global Footprint Network -tutkimuslaitoksen laskelmiin.

“Teemme paljon hyviä pieniä toimia kielteisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi, mutta jatkuva kulutuksen kasvu syö tekojemme hyödyt. Meidän pitäisi moninkertaistaa kykymme tehdä ympäristön kannalta parempia valintoja ja kuluttaa kestävämmiin”, sanoo WWF Suomen pääsihteeri Liisa Rohweder.

Hiilijalanjälkeämme paisuttaa erityisesti asumiseen ja liikkumiseen käytetty energia, mikä on maailmanlaajuisesti suurin syy ylikulutukseen. Myös ruoantuotannolla on osansa luonnonvarojen kestäättömässä käytössä. Maatalouskäytössä olevasta maasta noin 70 prosenttia käytetään lihan ja muun eläinperäisen ruoan tuotantoon.

“Ympäristön kannalta paras valinta on vaihtaa ainakin osa lihasta kasviksiin”, Rohweder tiivistää.

Lihan, kananmunien ja maitotuotteiden tuotantoon tarvitaan aina myös kasvikunnan tuotteiden kasvatusta rehua varten, joten eläinperäisillä tuotteilla on lähes poikkeuksetta suuremmat ympäristövaikutukset kasviperäisiin tuotteisiin verrattuna. Alkuvuonna julkaistu WWF:n Lihaopas ohjaa tekemään ympäristön kannalta parempia valintoja lautasella. Myös kestävästi pyydetty tai viljelty kala on ympäristön näkökulmasta oiva vaihtoehto; erityisen suositeltavia ovat kotimaiset lähivesien kalat.

Vaikutamme valinnoillamme ympäristön hyvinvointiin muualla

Suomalaiset kuluttavat oman osansa maailman luonnonvaroista laskennallisesti nelisen kuukautta maailman keskiarvoa aiemmin. Suomalaisten kansallinen ylikulutuspäivä oli jo 3. huhtikuuta. Jos kaikki kuluttaisivat suomalaisten tavoin, tarvittaisiin yli kolme maapalloa, jotta kulutus olisi kestävällä tasolla.

”Ympäristön kannalta on kestävämpiä, että elämme jatkuvasti velaksi. Jokainen voi vaikuttaa ylikulutukseen pohtimalla, miten asuu, liikkuu ja syö. Kuluttajien kannattaa suosia vastuullisesti tuotettua ruokaa sekä vähentää ruokahävikkiä. Kuluttajien valintojen lisäksi tarvitaan järeitä politiikkatoimia”, sanoo asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen.

Kulutuksellamme Suomessa on vaikutuksia globaalisti: esimerkiksi suomalaisten ruoankulutukseen liittyvistä luonnon monimuotoisuusvaikutuksista yli 90 prosenttia syntyy ulkomailla.

“Voimme vaikuttaa maailman luonnon hyvinvointiin omilla valinnoillamme. Se on myös velvollisuutemme, sillä hyödynnämme päivittäin tuotteita, jotka ovat peräisin maailman eri kolkista”, Rohweder huomauttaa.

Kulutamme arjessamme tuotteita, joiden raaka-aineet ovat usein peräisin paikoista, joissa paikalliset asukkaat ovat riippuvaisia hyvinvoivasta luonnosta. Ylikulutuksen seuraukset näkyvät näiden usein maailman köyhimpien ihmisten ympäristössä esimerkiksi metsäkatona, kuivuutena, makean veden puutteena, maaperän eroosiona ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisenä.

Tiedote 2.8.2017 klo 7.37 ([http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Maailman_ylikulutuspaiva_on_tanaan__ruoa\(43950\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Maailman_ylikulutuspaiva_on_tanaan__ruoa(43950)))

Arvosteluperusteet, Yhteiskunnallisen muutoksen valintakoe 22.5.2018, Helsingin yliopisto

Kirjallisuuskoe

Kysymys 1. Kuinka globalisaatio on vaikuttanut kansainväliseen mediakenttään? (7p.)

Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

Käsitteiden määrittely (1 p.)

- Määritelmä globalisaatiolle (0,5 p)
- Määritelmä mediakentälle (0,5 p)

Historia (1,5 p.)

- Aika–tila-tiivistymä (time-space compression) tärkeänä median ja viestinnän dynamiikkana, epätasa-arvo mediasisältöjen saavutettavuudessa eri alueilla
- Median ja globalisaation historia sähköisestä sosiaaliseen mediaan: sähköpalvelut, BBC imperiumin mediatuottajana, satelliittiteknologia, sosiaalinen media
- Vastavoimat valtamediakentälle: NWICO (New World Information and Communication Order), globaalit etelän satelliittilähetykset, ei-kaupallinen journalismi digitaalisilla alustoilla

Valta (1 p.)

- Neoliberalismin määritelmä ja lyhyt historia – sääntelyn lopettamisen ja yksityistämisen vaikutukset mediakenttään (valtiollisten ja yksityisten toimijoiden eri tavoin värityneet mediasisällöt)

Globaalin mediakentän jakautuminen (1,5 p.)

- Globaalien ja paikallisten prosessien (global–local interactions) vaikuttaminen molempiin suuntiin, diasporien mediakulutus ja yleisöjen erilaiset mediatulkinnat mediascapes-käsitteen kautta
- Asymmetria globaalit pohjoisen ja etelän medioiden välillä, eurosentrinen uutisointi, naisoletettujen ja vähemmistöjen syrjintä valtamedioissa, Englanti kansainvälisen median valtakielenä
- Haaste valtamedioille: globaalit etelän medioiden nousu ja muutokset esittämisen politiikassa (politics of representation). Al Jazeera ja Telesur esimerkkeinä tärkeistä globaalit etelän medioista

Globalisaatio, mediakenttä ja aktivismi (1,5 p.)

- Sosiaalisen median aikaansaama muutos mediakentässä, uudet mahdollisuudet vaihtoehtoisille medioille

- Globalisaatio ja solidaarisuus: paikalliset kamppailut tiedostetaan globaalisti, liikkeet käyttävät tehokkaasti sekä valtamediaa että sosiaalista mediaa hyväkseen – myös vastapuoli hyödyntää uuden median mahdollisuuksia. Zapatistiliike sekä Israelin ja Palestiinan välinen konflikti kirjan esimerkkeinä näistä dynamiikoista
- NGO:t käyttävät mediaa globaalisti hankkiessaan rahoitusta (Live Aidista sosiaalisen median kampanjoihin) ja alkuperäiskansat IPR-kamppailuissaan

Populaarikulttuuri (0,5 p.)

- Populaarikulttuuri ja mediakenttä: kirjan esimerkit musiikin globaalista leviämisestä (Psy / Gangnam Style ja Hip Hopin leviäminen maailmalla). Suurten levy-yhtiöiden rooli sisältöjen määrittelyssä ja artistien tarjoamat paikalliset vaikutteet

Kysymys 2. Kerro lyhyesti (annettuun tilaan) miten pääsykoekirjassa on määritelty seuraavat käsitteet; anna esimerkki.

Vastauksessa pyydettiin määrittelemään käsite lyhyesti sekä antamaan siitä esimerkki. Alla olevissa mallivastauksissa on annettu yksi esimerkki; se voi olla jokin muukin.

2.1 Biopiratismi / Biopiratism (biopiracy) (0,5 p.)

Biopiratismi liittyy länsimaisiin aineettoman oikeuden lakeihin, jonka nojalla (länsimaiset lääke)yritykset voivat patentoida vapaata tietoa tai jotain luonnonvaraa. Yritysten tapa patentoida, yksityistää ja kaupallistaa esimerkiksi alkuperäiskansojen yhteinen perinnetieto floran tai faunan ravinnollisista tai parantavista vaikutuksista vie alkuperäisväestöltä oikeuden käyttää tätä tietoa/taitoa maksamatta siitä patentin haltijalle. Esim. Monsanto patentoi intialaisten viljelijöiden siemeniä.

2.2 Kansalaistiede / Medborgarforskning (Citizen science) (1 p.)

Kansalaistiede on tieteen joukkoistamista. Tavalliset ihmiset otetaan mukaan tiedon tuottamiseen. Tieteentekijät käyttävät hyödykseen arkielämän havaintoja, joita kansalaiset tekevät ja raportoivat eteenpäin. Viestintäteknologia on mahdollistanut tiedon keräämisen ja sen välittämisen tutkimuksen käyttöön. Esim. eBird –projekti, jossa kerätään ja hyödynnetään lintubongareiden havaintoja lintujen muuttoliikkeistä.

2.3 “Manufacturing Consent” (Edward S. Herman & Noam Chomsky) (1 p.)

Hermanin ja Chomskyn mediateoriassa esitetään, että demokratioissakin tiedotusvälineet voivat toimia propagandan tuottajina hallitsevan eliitin intressejä tukiessaan. Tiedotusvälineet pystyvät vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen ja siten ”tuottamaan suostumuksen” poliittisen eliitin ajamille näkökulmille. Esim. Helsingin Sanomat julkaisee ainoastaan Suomen NATO-jäsenyyttä puoltavia kannanottoja ja artikkeleita.

2.4 Globaali kansalainen / global medborgare (global citizen) (1 p.)

Globaali kansalainen haluaa nähdä maailman useammasta perspektiivistä, arvostaa kulttuurista monimuotoisuutta, rakentaa oikeudenmukaisempaa maailmaa ja on kansalainen sekä valtiollisella että globaalilla tasolla omaa alkuperäänsä kuitenkin unohtamatta. Globaalin kansalaisen kannattaa esimerkiksi opetella joku muu kieli äidinkielen lisäksi, asua joskus kotimaansa ulkopuolella, ja

hänen tulee osata kerätä informaationsa monista eri lähteistä. Ennen diplomaatit ja kauppiat nähtiin globaaleina kansalaisina, nykyään perin tavalliset ihmiset voivat omaksua globaalin kansalaisuuden. Martha Nussbaum pitää eettistä ja tasa-arvoista maailmankatsomusta tärkeänä nykypäivän globaalin kansalaisen tunnusmerkkinä.

2.5 Glokalisatio / globalisation (glocalization) (0,5 p.)

Glokalisatiolla Roland Robertson tarkoittaa globaalin ja lokaalin yhteyttä ja vuorovaikutusta. Glokalisatiota tapahtuu, kun globaalit ilmiöt saapuvat paikalliseen ympäristöön. Ilmiöt adaptoituvat uuteen kontekstiin, eli ottavat piirteitä ympäröivästä kulttuurista. Esim. McDonald'sin glocalisoituneet, maakohtaiset ruokalistat; viiniä Ranskassa, kasvishampurilaisia Intiassa.

2.6 Aika-tila tiivistyminen (time-space compression) postmodernin ehtona / Tid/utrymme komprimering som kondition för postmodern (David Harvey) (1 p.)

Aika-tila tiivistyminen, eli kommunikaatio- ja liikkumisteknologian kehitys ja sen mahdollistama välimatkojen merkityksen katoaminen ja välitön kommunikaatio saavat maailman tiivistymään. Aika ja paikka sitovat ihmisiä vähemmän. Ihminen voi tuntea toisella puolella maapalloa tapahtuvan asian paremmin kuin naapurissa. Lisääntynyt virtuaalimaailman todellisuus luo kulttuurisia sekoituksia, jolla on oma vaikutuksensa identiteetin luomiseen (esim. Twitter, Facebook päiväkirjan sijaan). Harvey'n globalisaatiomääritelmän mukaan postmodernismissä identiteetti rakentuukin eroista, jossa mielikuvien luominen ja pinnallisuus syrjäyttävät merkityksen.

2.7 Kilpajuoksu pohjalle / kapplöpning till botten (Race to the bottom) (1 p.)

Kilpajuoksu pohjalle kuvaa talouspolitiikan ja vapaiden markkinoiden kilpailun kannustamia olosuhteita, jotka toistuvat globaalisti. Valtiot houkuttelevat ylikansallisia yrityksiä maahansa työntekijöiden oikeuksia polkemalla, yrityselämän ympäristö- ym. sääntöjä höllentämällä ja veropohjaa murentamalla. Se johtaa yleisesti tuotannon ja palveluiden ulkoistamiseen kehittyneistä maista halvempiin, esim. Bangladeshin halpa tekstiilituotanto. Prosessi kasvattaa isojen kansainvälisten yhtiöiden (kuten Walmart) valtaa ja kurjistaa valtioiden ja työntekijöiden/kuluttajien olosuhteita. Termi esitetään kritiikkinä uusliberalistiselle maailmankatsomukselle.

Aineistokoe

Kysymys 3. Miten Paavolainen (aineisto 1) kuvaa Itä-Karjalan menneisyyttä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta vuonna 1941 tekeillä olevaan Suur-Suomeen liittyen? (5 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa kysymyksen kannalta olennaiset seikat on ryhmitelty kokonaisuuksiksi. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu.

Katkelman alussa tapahtuvan vanhan rajan ylityksen kuvauksessa menneisyys, nykyhetki ja tulevaisuus ovat kirjoittajan mielessä yhtä aikaa läsnä. Oman ryhmän etenevää siirtymistä kuvataan sekä aikajanalla, maastossa että mentaalilla kartalla (mukana on myös vaikealukuinen venäläinen kartta) hahmottuvana liikkeenä. Toisaalta raja ei ilmene maastossa selvänä, mikä oikeuttaa ajatusta

alueen perimmäisestä, ikaikaisesta ”suomalaisuudesta”. Kirjoittaja korostaa, että vaikka kyseessä on muodollisesti valtaus, kulttuurisesti kyseessä on ”paluu” – seuduille, jossa aiemmat suomalaiset suurmiespolvet ovat jo pitkään samoilleet kansallisen kulttuurin juuria, kansallismaisemaa ja pohjoista identiteettiä (revontulet, talvi) löytämässä. Havuihin liitetty hautajaistunnelma ja myöhemmin kohdatut tuoreet haudat korostavat sodassa aina läsnä olevaa katoavaisuutta ja pelkoa oman ajallisuuden päättymisestä. (1,25 p.)

Myöhemmin rintaman vaiheittaista etenemistä kuvataan sekä omien aistihavaintojen (tykistön ja miinakenttien räjähtelyn äänet) että kaukaisempia alueita koskevien, tässä vaiheessa suomalaisten kannalta riemukkaiden valtausutisten (Kivennapa, Viipuri, Kiev) kautta; päiväkirjan toisiaan seuraavissa nykyhetkissä raja siirtyy kartalla vaihe kerrallaan. Sota hahmottuu kansainvälisenä prosessina, jonka osapuolia ovat ensisijaisesti suomalaiset, saksalaiset ja venäläiset. Sotatilanteen kehityksen seuraaminen, tilanteen kehittymiseen liittyvä jännittynyt odotus ja muuttuvat tilanearviot täydentävät toisiaan. (0,75 p.)

Kansallisromanttinen menneisyyskäsitys kulkee koko ajan kirjoittajan mukana. Myyttinen karelianismi ilmenee sekä merkittäviksi koettujen kansallisen kulttuurin suurmiesten ja heidän teostensa kautta, luonnonmaisemien ihailuna että muinaisia, ”suomalaisiksi” koettuja elementtejä (perinnäistapoja, uskomuksia, tarinoita ja rakennustyyliä) säilyttäneen anonyymien kansanperinteen muodossa. Asuinrakennusten kautta tarkasteltu paikallinen elämänmuoto näyttyy sekään ikkunana ”ikuisen” suomalaiseen sielunmaisemaan; sen piirissä sankareista on muovautunut tietäjiä ja runonlaulajia. Kulttuurinen yhtenäisyys esitetään moraalisen oikeutuksena sille, että aluetta ollaan väkivalloin ottamassa suomalaisten haltuun. Oppositiossa sotaisaan AKS-henkiseen historioitsijakoulukuntaan nähden kirjoittaja kuitenkin painottaa, ettei kalevalainen tarusto suoraan kuvaa suomalaisten sotaisaa menneisyyttä. (1 p.)

Nykyhetkessä korostuvat vanhan rajan takana sijainneen alueen ja sen kulttuurin yhtäaikainen vieraus ja tuttuus, joka kirjoittajan kohdalla kumpuaa paitsi kirjoista opitusta kulttuurihistoriasta myös omasta rajakarjalaisesta perhetaustasta. Vanhan rajan tuolla puolen kohdatut, kotimaan vastaaviin verrattuna vieraan oloiset korsurakennelmat, päättyneiden sotatoimien aiheuttaman aineellisen tuhon jäljet, marssivien joukko-osastojen askelten alla pehmenneet tiet, rauniot, autiot talot ja ihmisistä lähes tyhjentyneet kylät muistuttavat yhä käynnissä olevan sodan tuottamasta poikkeustilasta ja sen aiheuttamasta rajusta katkoksesta paikallisten yhteisöjen elämässä. (1 p.)

Tulevaisuutta kirjoittaja tarkastelee ensisijaisesti poliittisen kehityksen ja eri väestöryhmien välisten suhteiden kautta. Hän toteaa ironisesti, ettei paikallinen väestö näytäkään pitävän suomalaisia vapauttajinaan, niin kuin oli odotettu. Suomalaisten valloittajien asenteet paikallista väestöä kohtaan kovenevat nopeasti. Vallitsi epäselvyyttä siitä, ovatko alueen asukkaat lopulta suomenheimoisia vai ainakin osittain ”ryssiä”. AKS-tyylisen suvaitsemattoman heimoaатteen vahvistuessa valistuneet lotat ja upseeritkin alkavat pitää paikallisia olosuhteita primitiivisinä ja paikallisia asukkaita jopa ”ali-ihmisinä”. Tämä kehitys saa kirjoittajan epäilemään, ettei alueen hallitseminen rauhan kannalle palattua – siis mikäli suomalainen Itä-Karjala muodostuisi ”poliittiseksi realiteetiksi” – tulisi sujumaan täysin ongelmitta. Toisaalta kirjoittaja tarkastelee vallattua aluetta myös taloudellisen tulevaisuuden kannalta, tarjolla olevien aineellisten resurssien näkökulmasta. Hän havainnoi metsiä, peltoja ja kyliä rikkautena ja toteaa myös vesivoiman saatavuuden. (1 p.)

Kysymys 4. Selosta kuvien ja kuvatekstien (aineisto 2) perusteella, millaisia sosiokulttuurisia ilmiöitä valloitetuilla alueella oli havaittavissa jatkosodan kahtena ensimmäisenä vuonna. (6 x 0,5 p. = 3 p.)

Täyteen pistemäärään (0,5 p.) on kunkin kuvan kohdalla riittänyt kahden olennaisen piirteen mainitseminen.

Kuva 1. Karjalaisukko selostaa kartalta maastoa suom. upseerille

Vallatulla alueella oli suomensukuista väestöä, jonka jäsenet olivat halukkaita auttamaan suomalaisia; suomalaisten auttaminen saattoi olla myös riskialtista. Paikallisten parempi maastontuntemus oli avuksi suomalaisille upseereille, jotka samalla myös osoittivat luottavansa paikallisiin. Niityllä rennosti loikovan ryhmän asennot ja kuvan tunnelma korostavat hierarkian mataluutta kyseisessä tilanteessa, vaikka vaatetus ilmaiseekin eron sotilaiden ja ”ukon” välillä.

Kuva 2. Tuntematon sotakuvaaja Karjalankadun ja Äyräpäänkadun risteyksessä

Paluu Viipuriin näyttäytyy kuvassa sekä traumaattisena (keskiössä on tuhoutunut rakennus) että innostuneena. Klassinen ”kuvaaja kuvassa” -asetelma ja ilmaus ”tuntematon sotakuvaaja” korostavat, että takaisinvalloitetun alueen näkymät kiinnostivat myös tavallisia sotilaita. Raunion taustalla ja reunoilla olevien ehjien rakennusten seinillä erottuvat yhä sotaa edeltäneen vauraan ja hyvinvoivan elämän muistoina mm. autokaupan ja hedelmäkaupan mainostekstit.

Kuva 3. Propagandajulisteita Viipurissa

Välirauhan aikana Viipuri oli venäläisten hallussa, jolloin myös kaupungin elämä järjestäytyi suurelta osin uudelleen. Takaisinvaltauksen jälkeen venäläisvaiheen merkit ovat ymmärrettävästi kiinnostaneet kuvaajia. Kaksikieliset kyltit (suomeksi ja venäjäksi) näyttävät osoittavan, että kaupungissa on tuolloinkin oleskellut myös suomenkielisiä. Liikkeen nimi ”Teollisuusliiton maalaustaideverstas” muistuttaa samalla, että alueen haltijana on aiemmin toiminut sekä työläisten että korkeakulttuurin arvoa korostanut taho. Esille pannut kuvat ovat tyypillistä neuvostoliittolaista sotapropagandaa, joissa esiintyy mm. Hitlerin näköinen eläin, pistimiä ja ruoska, ja sokkoa talutetaan tikaria pitkin varmaan tuhoon.

Kuvat 4a-c. Sotavankeja viedään töihin. / Ryssät viedään töihin. Sotavankityyppejä.

Kuvan keskeinen propaganda-arvo sisältyy siihen, miten vangiksi otetut vihollissotilaat on esitetty. Kuvan miehet näyttävät suhteellisen hyväkuntoisilta, heillä on säähän soveltuvat vaatteet ja varusteet, ja vartijat näyttävät kohtelevan heitä asiallisesti. Kuva ja teksti yhdessä toteavat sodissa yleisen käytännön hyödyntää vankeja työvoimana. Rotusävyinen typologisointi korostaa vankien etnistä vierautta tai jopa suoranaista alemmuutta suomalaisiin nähden. Toisaalta edustaviksi valikoidut ”sotavankityypit” näyttävät olevan komeita ja ylpeitä miehiä. Myös vaihtoehdoisessa kuvatekstissä esiintyvä ryssittely kertoo kielteisestä asenteesta vihollisen etnisyyteen.

Kuva 5. Saksalaisen 163. Divisioonan hautausmaa Pisin kaakkoispuolella Syvärillä.

Kuva todistaa suomalaisen kuvaajan myötätuntoisesta ja kunnioittavasta suhteutumisesta kaatuneisiin saksalaisiin aseveljiin. Saksalaisten kenttähautausmaa on olosuhteisiin nähden huolella viimeistelty. Seppeleet on tehty saatavissa olevista aineksista eli havuista. Seppelenuhoissa näkyvät kirjoitukset on tekstattu fraktuuraa muistuttavilla ”saksalaisilla” tekstauskirjaimilla.

Kuva 6. Komentopaikka Tapio

Asemasodan oloissa ehdittiin rakentaa komeasti. Komentokorsun rakentajina toimivat sotilaat, sen käyttäjinä puolestaan pääosin upseerit. Kalevalaishenkisesti metsänjumala Tapion kunniaksi

nimetty ja metsän antimista eli männyistä keskelle korpea rakennettu suomalaisuuden linnake korostaa monin eri tavoin kansallisen kulttuurin voimaa.

Kysymys 5. Analysoi ja vertaile julkaistun päiväkirjatekstin (aineisto 1) ja valokuvien (aineisto 2) syntytapaa, luotettavuutta ja todistusvoimaa menneisyyttä kuvaavina lähteinä. (3 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa kysymyksen kannalta olennaiset seikat on ryhmitelty kokonaisuuksiksi. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu.

Päiväkirja (1,5 p)

Päiväkirjateksti on luonteeltaan subjektiivista. Siinä painottuvat yksilön oma ääni, moniaistiset havainnot ja henkilökohtaiset kokemukset, vaikka mukana voikin olla myös toisen käden tietoja ja kuvausta. Kirjoittaja on voinut vapaasti valita, mitä teemoja käsittelee ja miten, mistä tapahtumista, henkilöistä ja ilmiöistä raportoi, miten asioita painottaa ja mitä jättää kokonaan pois. Myös tekstissä ilmaistu suhde aikakauden vallitsevaan propagandaan (esim. karelianismi ja Suur-Suomi-aate) on ollut kirjoittajan itse valittavissa. Näin ollen tekstissä korostuvat kirjoittajan omat arvostukset ja mieltymykset. (0,75 p.)

Toisaalta päiväkirjatekstissä nousevat esiin myös ne vallitsevat kulttuuriset konventiot ja poliittiset asenteet, jotka kirjoittaja on sisäistänyt tai jotka hän tunnistaa. Se, mitä kirjoittaja on voinut omaksua, riippuu pitkälti hänen henkilökohtaisesta taustastaan. Paavolaisen tapauksessa olennaista oli lapsuus Karjalan Kannaksella. Kuvauksiin sisältyy myös arkiseen elämään liittyviä yksityiskohtia. Koska kyseessä on myöhemmin julkaistu päiväkirja, sitä on saatettu jälkikäteen muokata tai jopa poistaa osia tekstistä, jolloin julkaisuajankohdan poliittinen, yhteiskunnallinen tms. tilanne on voinut päästä vaikuttamaan painetun tekstin lopulliseen asuun. (0,75 p.)

Valokuvat (1,5 p.)

Kirjoitettuun tekstiin verrattuna muokkaamaton valokuva esittää todellisuutta näennäisen objektiivisesti, koska se toistaa kameran kuvakenttään tietyssä hetkenä sisältyneen näkymän sellaisenaan. Kuvaajan kuvaustilanteesta tekemät valinnat (kohteen, kuvakulman ja kuvan ottohetken valinta sekä kuvan sommittelu ja rajaus) ovat kuitenkin vaikuttaneet lopputulokseen: mitä kuvassa on ja mitä siinä ei ole. TK-kuvaajien tehtävänantoon sisältynyt ohjeistus – sodan olosuhteiden dokumentointi ja propaganda-arvoa omaavien, suomalaisten kannalta edullisten kuvien ottaminen – on vaikuttanut merkittävästi siihen, mitä on kuvattu ja miten. Ihmisiä esittävien kuvien tilanteet voivat olla aseteltuja tai suorastaan lavastettuja. Mukana on ollut myös kuvaajien omaa harkintaa sen suhteen, mikä on kiinnostavaa ja mitä sopii kuvata. Niin ikään kuvaajan oma tausta, herkkyyks joillekin teemoille sekä arvomaailma ovat vaikuttaneet lopputulokseen. (1,0 p.)

Kuvien sommitteluun ja sisältöihin ovat vaikuttaneet myös yleisemmät visuaaliset ja kulttuuriset konventiot (esim. henkilö- ja maisemakuvaukseen liittyvät tottumukset) sekä halu etsiä tyypillisiä tai erikoisia kohteita. ”Viran puolesta” kuvattujen arvokohtien rinnalla esiintyy arkisempia kuvia, jotka tallentavat sodan arjen yksityiskohtia. Kuten julkaistun kirjallisen aineiston, myös valokuvien kohdalla on otettava huomioon se (tosin tässä tapauksessa epätodennäköinen) mahdollisuus, että aineistoa on jälkikäteen muokattu. Kuvia on toki myös voitu jälkikäteen sensuroida hävittämällä ei-toivottuja kuvia. (0,5 p.)

Kysymys 6. Mitä oheiset kuviot ja kartat (aineisto 3) kertovat maapallon ilmaston muuttumisesta, sen syistä ja tulevaisuuden näkymistä (6 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa on listattu kysymyksen kannalta olennaiset seikat. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu. Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

1. ilmasto on lämmennyt lämpötila-anomalia-kuvan mukaan; kuvioilla selkeitä yhteneväisyyksiä, ne kertovat samaa tarinaa: ilmastonmuutos ihmisen toiminnan tulosta (0,5 p.)
2. varsinkin 1990-luvulta lähtien lämpeneminen on selvää (0,5 p.)
3. hiilidioksiditaso kasvanut voimakkaasti varsinkin 1950-luvulta eteenpäin, hiilidioksidipäästöt ja lämpötilan nousu korreloivat vahvasti (0,5 p.)
4. väestö kasvanut voimakkaasti, väestönkasvu ja hiilidioksidipäästöt korreloivat vahvasti (0,5 p.)
5. bruttokansantuote kasvanut voimakkaasti, bruttokansantuotteen kasvu korreloi vahvasti hiilidioksidin ja lämpötilan kasvun kanssa (0,5 p.)
6. bruttokansantuotteen- ja väestönkasvun myötä hiilidioksidipitoisuudet ovat kasvaneet, joka puolestaan vaikuttaa siihen, että ilmasto ympäri maailmaa on lämmennyt (0,5 p.)
7. maiden ympäristöjalanjälki ja maan bruttokansantuote/vauraus korreloivat (0,5 p.)
8. eri maat ovat eri tavalla osallisia ympäristöntuhoon, globaali pohjoinen on suurimmaksi osaksi tästä osallinen (0,5 p.)
9. tulevaisuudessa kovat paineet perustuen kuvien trendeihin väestönkasvun suhteen (0,5 p.)
10. tulevaisuudessa kovat paineet perustuen kuvien trendeihin talouskasvun suhteen (0,5 p.)
11. hiilidioksidipäästöjen pienentäminen vaatii suuria muutoksia, ilmaston lämpenemiselle ei tällä hetkellä näy loppua, mikäli maailma ei tee kollektiivista täyskäännöstä (0,5 p.)
12. pohtiminen tulevaisuuden näkymistä, mm. talouskasvun käyrän pieni notkahdus vuonna 2008 kenties helpotuksen merkki, väestönkasvun hidastuminen tulevaisuudessa (0,5 p.)

Huom. aineistossa ei puhuta teollistumisesta, kuluttamisesta, kapitalismista, hiilijalanjäljestä (vaan ympäristöjalanjäljestä), neoliberalismista, ilmastopesimyksistä tai yleensä kukaan mistään taustoista. Näihin viittaavat yleistietoiset oletukset ja selitykset hyväksyttiin yleensä vastausta rikastuttavana; niistä saanut pisteitä, muttei myöskään verotettu pisteitä, ellei niissä ollut huomattavan väärää oletettavia. Kuvioiden vääristä tulkinnoista, mm. vääristä yksiköistä miinus pisteitä.

Kysymys 7. Mitä aineiston vastamainokset (Final Air, Foolaenso, Nest Spoil) viestivät, yksin ja yhdessä? Miten tiedote ylikulutuspäivästä (aineisto 4) liittyy vastamainoksiin? (5 p.)

Alla olevissa arvosteluperusteissa on listattu kysymyksen kannalta olennaiset seikat. Pisteitä on kuitenkin annettu yksinomaan sen mukaan, mitkä seikat vastaaja on kysymyksen kohdalla maininnut, riippumatta siitä, missä järjestyksessä tai asiayhteydessä ne on mainittu. Täydet pisteet alakohdista edellyttävät, että sisältöjen lisäksi vastaus on hallittu ja jäsennelty.

1. Final Air: Arvostelee paljon hiilidioksidia päästävää lentomatkestamista, jonka vuoksi ilmasto muuttuu ja jonka seurauksena eliölajeja kuolee sukupuuttoon, kritisoi suomalaisten tuhlailuvaa

tottumusta käyttää lentoreittejä ilmastoystävällisempien vaihtoehtojen sijaan ja yleensäkin lentomatkestämisen kasvua; vastamainos viestii siitä, että lentämistä pitäisi vähentää (1 p.).

2. Foolaenso: Kritisoi paikallisten elinolosuhteiden ja ympäristön tuhoamista metsäteollisuuden tarpeiden, tässä varsinkin sademetsien tuhoa eukalyptusplanteesien tieltä, sekä metsäteollisuuden kaksinaismoraalisia mainoksia, jossa ne väittävät olevansa hyväksi tuhoamalleen ympäristölle. Kritisoi sitä miten oikeasti vain voiton perässä olevat yritykset yrittävät markkinoida itseään ympäristön ystävänä, johdattelevat harhaan systemaattisesti informoinnissaan (1 p.).

3. Nest Spoil: Kritisoi Neste Oilin palmuöljytuotantoa Kaakkois-Aasiassa ja sen vaikutusta ilmastoon. Kritisoi myös palmuöljyn käyttöä pääkaupunkiseudun julkisessa liikenteessä ja sen markkinointia vihreänä ratkaisuna. Kritisoi lisäksi öljyteollisuuden vahingollisia vaikutuksia öljyvuotojen muodossa varsinkin vesilintujen elinolosuhteisiin (1 p.).

4. Yhdessä vastamainokset kertovat mainostamisen ja markkinoinnin roolista ympäristömuutoksissa ja köyhyyden ylläpitämisessä. Ne arvostelevat suomalaisten yritysten pyrkimyksiä saada tuottoa ilmastoa ja ympäristöä pilaavilla tavoilla ja niiden harhaanjohtavaa markkinointia ympäristövaikutuksiensa suhteen. Paitsi suoria haasteita itse yrityksiä kohtaan, vastamainokset yrittävät herättää suomalaisia ottamaan vastuuta globaaleista ongelmista; niissä halutaan herätellä lukija olemaan kriittisempi suuryritysten toimintaa kohtaan. Viestivät myös yksittäisen ihmisen mahdollisuudesta vaikuttaa omilla kulutus ja liikkumisvalinnoillaan globaaliin hyvinvointiin (1 p.).

5. Sekä vastamainosten että ylikulutustiedotteen takana on sama kestävä kehitys, joka luo ja ylläpitää sekä rikkautta että köyhyyttä globaalien tuotantoketjujen kautta, tuhoaa luonnonvaroja ja luonnon monimuotoisuutta, ja muuttaa jopa maapallon ilmastoa kiihtyvällä tahdilla. Vastamainokset liittyvät maailman ylikulutuspäivän tiedotteeseen varsinkin siinä, että ihmisten ja suomalaisten kuluttamisella on globaalit vaikutukset, molemmat tuovat esille jatkuvaa kestävämmällä tasolla olevaa kulutusta ja suomalaisten roolia globaalissa toiminnassa. Mainoksilla ja tiedotteella pyritään saamaan ihmiset painostamaan paikallisia politiikkoja ympäristölainsäädännän kehittämiseen (1 p.).

Huom. Ei täysiä pisteitä, a) jos Final Air -vastamainoksen kohdalla lentomatkestämistä ei ole mainittu, b) jos yritysten viherpesua tai tahallista harhaanjohtamista ei ole mainittu (varsinkin Foolaenson kohdalla), c) jos palmuöljyä ei ole mainittu Nest Spoil mainoksessa, d) jos ylikulutuspäivässä esiin nostettua suomalaisten kulutusta ja kulutuksen vaikutuksia maan rajojen yli ei ole mainittu. Jos 5. tehtävässä vain yksi yhdistävä seikka, maksimissaan puoli pistettä. Jos suoranaisesti väriä taustatietoja tai tulkintoja, miinuspisteitä.

Huom 2. Tehtävästä on voinut saada täydet pisteet pelkästään vastamainoksia ja tiedotetta analysoimalla, esimerkiksi suuryrityksiä (Finnair, Stora Enso ja Neste Oil), joita vastamainoksen parodioivat ei ole tarvinnut mainita. Yleistietoiset pohjatiedot tosin auttoivat analyysissä varsinkin tässä tehtävässä. Esimerkiksi se, että koaloita ei kasva Brasiliassa luonnonmukaisesti auttaa ymmärtämään Foolaenso mainoksen harhaanjohtamisen. Tämä tosin selviää ihan vastamainoksessa olevasta tekstistäkin.